

חידות לפרשת יתרו

הרב זאב וייטמן

- א. היכן ומי בפרשתנו אמר ברוך ה', והיכן התבטא באופן דומה אבי-שם? ומתי אמר כגון זאת (בבראשית) מלך שלם, והמביא אישה לאבי הבא לעיר שכם שלם?
- ב. מי שאינם לויים בתואר כהונה מכונים:
א- עם שלם - כולם ממלכת כהנים.
ב- מדייני חותן למנהיג היהודים.
ג- בכורות נגשים - מוגבלים ומוזהרים.
- ג. "ירה" בפרשה שעברה, ועוד אחד בסדרה. אותו יורה בשני המקרים, אלא שהפעם רק מזהירים.
- ד. בני ישראל ע"י הקב"ה נישאים, ועול הנהגתם עם משה - אנשי חיל נושאים. בראשונה - נשיאה על כנפי נשרים, בשניה - ב78,600 שרים נעזרים.
- ה. מדרגות שהן מעלות, אסורות כדי לא להתגלות. על כך, ברש"י, קל וחומר חשוב ביותר, המלמד רבות על ההתייחסות לחבר.
- ו. ועוד קל וחומר ברש"י, על חשיבות השלום בעולם, ושכר המשכינים אותו בין בני אדם כולם. חרב לא תונף על מזבח אבנים, ורעה תמנע ממאירי-פנים ושלום משכינים.
- ז. את המקור לכך שקשות הן ההתחלות, ברש"י על פסוקי "רביעי" תוכל לגלות. ומשם ברורה היא ההוכחה, שקשה ההתחלה, אך נעים המשכה.
- ח. עצת יתרו מה מגמתה - האמנם רק למניעת "נבול תבול אתה"? מרש"י מתברר שיתרו פועל כדי למנוע זלזול בכבוד ישראל!
- ט. מצא רמזים וראיות בכתובים ובפסוקים, שמתן-תורה קדם לבוא יתרו להר הא-לקים. וברש"י תמצא שגם לדעת החולקים, מאוחרים למתן-תורה, חלק מהאירועים.
- י. התדע מהן עשר הדברות, והאם יתכנו גם חלוקות אחרות? ועוד, בעשר אלו נסה להבחין ולאתר, אלו מהמצוות בגדר "בין אדם לחבר".
- יא. "על מקומו יבוא בשלום" - מופיע רק בסדרה. מה מקור הביטוי, ובפי מי זו האמירה?
- יב. המקור למצוות קידוש אצלנו בפרשה. התדע מהיכן נלמדה חובתו גם לאשה?

החידות נכתבו ע"י הרב וייטמן בהיותו רב קיבוץ כפר עציון, בשנת התשד"מ.
התשובות נכתבו ע"י צוות אתר ישיבה.

י"ג. מחרוזת פנינים -
מדברי פרשנים.
מצא את הפסוקים
עליהם הם מוסבים:

א- ומה האבנים שאין בהם דעת
להקפיד על בזיון,
אמרה תורה...
לא תנהג בהם מנהג בזיון,
חברך שהוא בדמות יוצרך
ומקפיד על בזיונו,
על אחת כמה וכמה!
(רש"י)

ב- המטיל שלום בין איש לאשתו,
בין משפחה למשפחה, בין אדם לחברו -
על אחת כמה וכמה,
שלא תבואהו פורענות.
(רש"י)

ג- ואתם תהיו לי ממלכת כהנים -
ובזה תהיו סגולה מכולם...
להבין ולהורות לכל המין האנושי,
לקרוא כולם בשם ה' ולעובדו שכם אחד...
(ספורנו)

ד- שיהיו דברי תורה חדשים עליך
כאילו היום ניתנו.
(רש"י)

תשובות

- א. 'ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל אתכם מיד מצרים ומיד פרעה' (י"ח, י').
נח אמר 'ברוך ה' אלוקי שם' (בראשית ט', כ"ו), מלכי צדק מלך שלם אמר 'וברוך א-ל עליון' (שם, י"ד, כ'), אליעזר אמר 'ברוך ה' אלוקי אדוני אברהם' (שם, כ"ד, כ"ז).
ב. א- 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש'
ב- 'וישמע יתרו כהן מדין חותן משה'
ג- 'וגם הכהנים הנגשים אל ה' יתקדשו' (וברש"י שם).
ג. 'מרכבות פרעה וחילו ירה ביים' (ט"ו, ד'), 'לא תגע בו יד כי סקול יסקל או ירה יירה' (י"ט, י"ג).
ד. 'ושמת עליהם שרי אלפים, שרי מאות, שרי חמישים ושרי עשרות'- לכל עם ישראל (600,000 איש) היו- 600 שרי אלפים, 6,000 שרי מאות, 12,000 שרי חמישים, 60,000 שרי עשרות- וביחד 78,600 שרים.
ה. 'ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערוותך עליו' - 'שע"י המעלות אתה צריך להרחיב פסיעותיך. ואע"פ שאינו גילוי ערוה ממש שהרי כתיב 'ועשה להם מכנסי בד' מ"מ הרחבת פסיעות קרוב לגילוי ערוה הוא, ואתה נוהג במ מנהג בזיון. והרי דברים קל וחומר, ומה אבנים הללו שאין בהם דעת להקפיד על בזיון אמרה תורה הואיל ויש בהם צורך לא תנהג בהם מנהג בזיון חבירך שהוא בדמות יוצרך ומקפיד על בזיונו על אחת כה וכמה' (רש"י כ', כ"ג).
ו. 'ואם מזבח אבנים תעשה לי לא תבנה אתהן גזית כי חרבך הנפת עליה ותחללה' - 'הא למדת, שאם הנפת עליה ברזל חללת, שהמזבח נברא להאריך ימיו של אדם, והברזל נברא לקצר ימיו של אדם, אין זה בדין שיונף המקצר על המאריך. ועוד, שהמזבח מטיל שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, לפיכך לא יבא עליו כורת ומחבל. והרי דברים קל וחומר ומה אבנים שאינם רואות ולא שומעות ולא מדברות על ידי שמטילות שלום אמרה תורה לא תניף עליהם ברזל, המטיל שלום בין איש לאשתו, בין משפחה למשפחה, בין אדם לחבירו, על אחת כמה וכמה שלא תבואהו פורענות' (רש"י כ', כ"ב).
ז. 'ועתה עם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים...'
- 'אם עתה תקבלו עליכם יערב לכם מכאן ואילך, שכל התחלות קשות.' (רש"י י"ט, ה').
ח. רש"י י"ח, י"ג ד"ה וישב משה.
ט. רש"י שם, שם ד"ה ויהי ממחרת.
י. עיין רמב"ן פרק כ' פסוקים ז', י"ג.
י"א. יתרו אומר 'וגם כל העם הזה על מקומו יבוא בשלום' (י"ח, כ"ג).
י"ב. 'זכור את יום השבת לקדשו' - זוכרהו על היין (גמ' פסחים ק"ו), מהפסוק 'שמור את יום השבת לקדשו' נלמד שגם הנשים חייבות בקידוש כמו שחייבות באיסורי שבת (גמ' ברכות כ').
י"ג. א- 'ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערוותך עליו' (כ', כ"ג)

ב- 'ואם מזבח אבנים תעשה לי לא תבנה אתהון גזית כי הרבך הנפת עליה ותהלה (כ', כ"ב)
ג- 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש' (י"ט, ו')
ד- 'בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני' (י"ט, א')